

sociale problemer og udenrigspolitik, d.v.s. i første række beslutninger om krig, hvad alle i oldtiden altid synes at være parate til. Kap. 6 afslutter endelig med en drøftelse af *ideologien*, den græske lighed for loven, *isonomia*, og talefrihed, *isegoria*, som, hvis begreberne overhovedet kan overføres til Rom, her udelukkende gjaldt de øverste klasser.

Bogen er skrevet i Finleys energiske og medrivende stil med skarp polemik undervejs. Den er et forsøg på at vindicere det rimelige i at foretage en sådan eksemplificerende komparation, en metode som jo også anvendes i forfatterens berømte bog, *The Ancient Economy* (1973), se polemikken mod kritikere s. 11. Som alt, hvad Finley skriver, er bogen fuld af præcise iagttagelser og skarpe formuleringer, der sætter ting på plads eller i et helt nyt lys, men selv den, der som nærværende anmelder har undervist i antikkens historie i 25 år, må holde ørerne stive. Som introduktion er bogen ikke egnet, og sammenstillingen af Grækenland og Rom kan i mine øjne virke forvirrende, idet forskellene måske er større end lighederne. Man spørger sig selv, om ikke sammenstillingen til syvende og sidst beror på det faktum, at begge kulturer har leveret så meget stof til senere tiders dannelsesidealer. Få har mere ivrigt end Finley polemiseret mod denne nyhumanistiske tradition i oldtidsforskningen, men det er et spørgsmål, om ikke netop en sådan sammenstilling er med til at cementere billedet af »det klassiske«, hér, som så ofte hos Finley, væsentlig negativt ladet. Ikke blot nutidens forskere, men også de gamle autorer får ofte knubbede ord med på vejen, f.eks. Polybios og Cicero som statsteoretikere (s. 127f.). Her er det nok afgørende, at Finley, der har sikker sans for »politics« i nævnte betydning, som statsteoretiker standser op ved Aristoteles og først tager tråden op i nyere tid ved en forfatter som David Hume. Når man springer Hellenismen over i behandlingen af »politics«, overspringes også stumperne af den lærde filosofiske diskussion om statsbegrebet, som fortsatte efter Aristoteles og er forudsætningerne for såvel Polybios som Cicero. Den var måske mindre empirisk end Aristoteles og Finley kunne ønske, men til gengæld langt mere subtil end det fremgår af nærværende bog, og det er efterdønningerne af denne diskussion, især inden for Stoa, der især udgør det filosofiske substrat for meget af den romerske ideologi. Netop derfor bliver Finleys skildring af romersk politics af og til noget udvendig. Moses I. Finley er, på trods af hvad han selv siger og mener, en grækernes mand, og som Platon og Aristoteles noget af en moralist.

J. E. Skydsgaard

N. H. HOLMQVIST-LARSEN: Møer, skjoldmøer og krigere. En studie i og omkring 7. bog af Saxo's *Gesta Danorum*. Studier fra Sprog- og oldtidsforskning nr. 304. Kbh., Museum Tusculanums forlag, 1983. 115 s.

Holmqvist-Larsens lille bog er en let omarbejdet udgave af den afhandling, han indleverede som speciale i historie ved Københavns universitet i 1981. Bogens ydre ramme er derfor fortsat indordnet under de regler, der gælder for specialeafhandlinger – først og fremmest m.h.t. omfang. Afhandlingen er ikke forsynet med litteraturliste, hvad specialer normalt er, og hvad enhver historisk afhandling bør være (er det en forlægger, der er bange for omfanget af og dermed prisen på

bogen? – da burde vedkommende dadles). I dette tilfælde ville en litteraturliste fortælle, at det er en meget belæst forfatter, og at vi i hans bog kommer videre omkring, end titlen antyder. Dertil kommer, at der er indarbejdet litteratur, som er udgivet efter specialeafhandlingens indlevering.

Afhandlingen indledes med et historiografisk afsnit. Det er unægtelig set før; hvor ofte har vi ikke i sådanne kunnet møde bud på, hvornår Saxo levede, hans grav, familieforhold, studieforløb, placering i samfund, affattelsestid for *Gesta Danorum* og diskussion af affattelsesrækkefølgen for de 16 bøger. Denne indledning hører til blandt de givtige, som vi også har set mange af de senere år, og den er original. I en velskrevet, hensynsfuld og afbalanceret redegørelse får vi en oversigt over forskningen med forfatterens stillingtagen, også til den nyeste. Han påpeger ud fra *Gesta Danorum*, hvordan Saxo gennem sin uddannelse og sine studier har haft tilknytning til tidens gejstligt ledede og inspirerede humanistiske studieforløb, således som det praktiseredes f.eks. i Paris. Vort sikreste kendskab til Saxo kan vi få gennem *Gesta Danorum*, dets helhed bliver behandlet, ligeledes Saxo's opfattelse af kønsrollerne, som de kommer til udtryk specielt i 7. bog. Centralt står her Holmqvist-Larsens analyse af Saxo's digression om skjoldmøer, og med denne som udgangspunkt og med de indvundne resultater som nøgle får vi en tolkning af 3 frierhistorier fra 7. bog: Ottar og Svirthe, Alf og Alvilda samt Hagbard og Signe. Behandlingen viser forfatterens fortrolighed med teksterne og hans indsigt i den europæiske tradition. I et afsluttende kapitel »*Gesta Danorum*, Jyske Lov og kvinders frie valg af ægtefælle« placeres Saxo i sin samtidige sammenhæng, specielt hvad angår hans opfattelse af ægteskabet og kvindens frie valg af ægtefælle. Heri inddrages Jyske Lov, og diskussionen af Saxo's og Jyske Lovs opfattelse får perspektiv og dybde ved inddragelse af kanonisk rets bestemmelser. I tilgift får vi en tolkning af den danske retsudvikling i lyset af den franske, således som denne er beskrevet af G. Duby.

Konklusionen er ikke overraskende, men veldokumenteret: at Saxo's mands- og kvindeideal harmonerer med samtidens og kan defineres som patriarkalsk, og at hans værk er en legitimering af hans standsfællers patriarkalske praksis. Samtidig har det et glimt af noget nyt – af en tro på individets ret i kærlighed, og den tro har jo givet stof til megen litteratur i eftertiden.

Bogen er velskrevet. Man vil kunne kritisere dens proportioner. Bogens centrale del fylder lidt sammenlignet med indledning og den afsluttende perspektivering. Dette må tilskrives ophavssituationen som specialeafhandling. Holmqvist-Larsen har hentet inspiration og vejledning hos Inge Skovgaard-Petersen og Nanna Damsholt – det vedkender han sig gerne. Han kvitterer med en selvstændig landvinding for Saxoforskningen.

Jacob Appel

RUDI THOMSEN: *Oldtidens Kina. Stat, samfund, kultur.* Kbh., Det Schønbergiske Forlag, 1983. 212 s. Ill. Kr. 149,50.

Siden Den kinesiske Folkerepubliks oprettelse i 1949 er aktiviteten på det arkæologiske felt steget så voldsomt, at arkæologien ofte betegnes som Kinas nye, nationale videnskab. Det omfattende materiale, som til stadighed fremdrages,